

Beroepsziekte, een serieus probleem

Volgens schattingen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu overlijden in ons land jaarlijks 3700 mensen aan een aandoening die zij op hun werk hebben opgelopen. Dat is dus zo'n tien per dag. Daarnaast worden veel werknemers (mede) door hun werk ziek. De geschatte kosten van extra verzuimdagen door beroepsziekte worden geschat op 1,2 miljard euro per jaar. Beroepsziekten vormen dus een serieus probleem. Aandacht voor verbetering van de arbeidsomstandigheden en preventie van beroepsziekten blijft daarom hard nodig.

Een beroepsziekte wordt gedefinieerd als 'een ziekte of aandoening als gevolg van een belasting die in overwegende mate in arbeid of arbeidsomstandigheden heeft plaats gevonden' (artikel 1.11 Arboregeling). Als arbodiensten en bedrijfsartsen een beroepsziekte constateren, zijn zij wettelijk verplicht dit te melden bij het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB). De melding is anoniem, wordt niet aan de Inspectie SZW gemeld en niet onderzocht.

Meer meldingen in 2014

In 2014 werden er 8.513 beroepsziekten gemeld door bedrijfsartsen. Volgens de NCvB is dit door onder-rapportage een onderschatting van de werkelijkheid. Wel is het aantal meldende bedrijfsartsen sterk gestegen ten opzichte van voorgaande jaren, waarschijnlijk als gevolg van de toenemende aandacht hiervoor het afgelopen jaar. Omgerekend werden in 2014 242 nieuwe gevallen per 100.000 werknemers gemeld. Het aandeel werkenden met een beroepsziekte komt daarmee neer op 0,25%, ofwel ruim 17.400 werknemers. Bij 42% van de meldingen was sprake van tijdelijke arbeidsongeschiktheid en bij 5% blijvende (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid.

Psychische aandoeningen

Met stip op nummer 1 staan werkgebonden psychische aandoeningen. Het grootste deel van deze meldingen (74%) betreft overspannenheid en burn-out (overigens is Nederland het enige land in Europa waarin burn-out als beroepsziekte gezien wordt). Bij 57% van de meldingen ging het om verzuim dat langer dan drie maanden duurde. Als oorzaak voor overspannenheid/burn-out wordt vaak de inhoudelijke werkbelasting gegeven (31%), gevolgd door interpersoonlijke problemen zoals werkrelaties, gebrek aan sociale steun, pesten en arbeidsconflicten (21%). Iets minder vaak speelde het werkritme (18%) of de kwalitatieve werkbelasting, zoals geestelijk inspannend werk een rol (10%)*.

* Bron: Kerncijfers beroepsziekte 2015, NCvB

3 Top 3 beroepsziekten

1. Psychische aandoeningen: overspannenheid en burn-out, depressie, PTTS (32%)
2. Aandoeningen aan het houdings- en bewegingsapparaat, met name RSI van schouder of bovenarm, tennisellebogen en chronische lage rugklachten (31%)
3. Slechthorendheid (29%)

Verder worden gemeld:

- Huidaandoeningen: vooral contacteczeem
- Long- en luchtwegaandoeningen: vooral astma, aandoeningen bovenste luchtwegen en COPD
- Neurologische aandoeningen: vooral carpaal tunnel syndroom
- Infectieziekten
- Kanker, vooral door blootstelling aan asbest

Longaandoeningen

Hoewel ze relatief weinig gemeld worden, zijn longaandoeningen een belangrijke doodsoorzaak. Wie kent niet de beelden van (oud-)medewerkers van las- en metaalfabrieken die ernstig ziek zijn. Volgens de Long Alliantie Nederland (LAN) gaat het om 2000 sterfgevallen per jaar. Deze getallen zijn al een aantal jaren gelijk en verbeteren niet. Dat komt volgens de LAN doordat alle verantwoordelijkheid voor de gezondheid van werknemers bij werkgevers wordt gelegd. FNV stelt daarbij dat er geen goede controle meer is vanuit de overheid.

Bedrijfscultuur, kennis en bewustwording

Ook in 'Den Haag' heeft het onderwerp beroepsziekte de aandacht. Vorig jaar is in opdracht van het ministerie van SZW onderzoek gedaan naar preventie van beroepsziekten. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de aandacht voor preventie samenhangt met de bedrijfscultuur en managementstijl. Een open en veilige bedrijfscultuur hangt samen met gezond en veilig werken. Minister Asscher probeert de aandacht voor gezond werken te stimuleren, bijvoorbeeld met de campagne 'Check je werkstress'.

Wetswijziging Arbeidsomstandighedenwet

Ook de wijziging van de Arbowet moet een positief effect hebben op het voorkomen en tijdig signaleren van beroepsziekten. Het kabinet ziet daarbij een belangrijke rol weggelegd voor de bedrijfsarts. Daarom ligt er een wetsvoorstel met de volgende maatregelen:

- Elke werkgever moet een contract hebben met een arbodienst of een bedrijfsarts.
- Iedere werknemer moet toegang hebben tot de bedrijfsarts en de werkgever moet zijn werknemers een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek aanbieden.
- Een werknemer moet altijd een second opinion kunnen krijgen als hij twijfelt over het oordeel van de bedrijfsarts.
- Bedrijfsarts en medezeggenschap moeten overleggen over de maatregelen in het bedrijf om gezond en veilig te kunnen werken.
- Bedrijfsartsen zijn verplicht om beroepsziekten te melden en moeten altijd een werkplekonderzoek kunnen doen.

Lange juridische procedures

In Nederland gebeuren jaarlijks 220.000 arbeidsongevallen die zo ernstig zijn dat werknemers moeten verzuimen, blijvend letsel oplopen of overlijden. Zo'n 4700 gevallen (2%) monden uit in een claim richting werkgever en/of schadeverzekeraar. Bij beroepsziekten monden zeker 620 gevallen (zo'n 10%) uit in een claim. Vaak worden de claims in onderling overleg opgelost.

Juridische procedures kennen een lange looptijd en de kosten van rechtsbijstand en het medische beoordelings-traject kunnen fors oplopen. Knelpunten bij claims zijn:

- Vaststelling causaal verband tussen letsel/beroepsziekte en werk is lastig.
- Vaststelling van de mate van nakoming van de zorgplicht van de werkgevers is juridisch ingewikkeld.
- Langdurige procedures voordat de gegrondheid van een claim en bijbehorend schadebedrag is vast te stellen.
- Gebrek aan expertise in rechterlijke besluitvorming.
- Kosten van het proces zijn hoog.

(Bron: Rapportage Onafhankelijke medische beoordeling bij arbeidsongevallen en beroepsziekten)

Onafhankelijke medische instantie voor beroepsziekten

Daarnaast verkent minister Asscher de mogelijkheid om een onafhankelijke medische instantie in het leven te roepen die kan beoordelen of een werknemer daadwerkelijk door zijn werk ziek is geworden. Nu nog ligt de bewijslast hiervoor bij de werknemer en stapelen zich tijdens een gerechtelijke procedure allerlei deskundigenrapporten op. De rechtsgang duurt daardoor lang en dat is kostbaar en emotioneel zwaar, zo blijkt uit diverse onderzoeken. Een deel van de zieken begint er daarom niet eens aan en eist geen schadevergoeding van zijn werkgever.